

בס"ד

יא אדר ב תשע"א

17 מרץ 2011

תיק 71004

פסק דין

בעניין שבין

התובע –

לבין

הנתבע –

א. עובדות מוסכמות

ביום שישי (25/6/2010) יצא התובע מחניית ביתו בנסיעה לאחור ברכבו סאני-יאנג רדאוס שנת 2007 לכיוון הכביש.

לפני שהשלים את הכניסה לכביש, פגע רכבו ברכב של הנתבע, שהוא שכן ברחוב, ובעל רכבים להסעות. התברר שהנתבע נסע בנסיעה לאחור בניגוד לכיוון הנסיעה המותר. הנתבע אישר בבית הדין, שמשגהיע לסוף הרחוב, נזכר ששכח משהו, ועל כן נסע לאחור, ואכן ארעה התאונה.

רכבו של התובע ניזוק בכך שנשברו השמשה הימנית האחורית, השמשה האחורית, פנס ימני אחורי, הפגוש ופגיעת פח.

רכבו של הנתבע נפגע גם הוא. אחת המראות נעקרה ממקומה, וכן הדלת הקדמית התעקמה פנימה.

לאחר האירוע, הציע הנתבע לתובע, שהנזק יתוקן על ידי בעלי מלאכה שהוא מכיר. התובע סרב לתקן את הרכב בדרך זו.

ב. טענות ותביעות הצדדים:

טענות תובע ותביעותיו:

התובע טוען שהנתבע נסע בניגוד לחוק, ולעומת זאת, הוא נהג כחוק ויצא בנסיעה לאחור ("רוורס") בזהירות. הוא 'גלש', בצורה איטית, כאשר עיקר תשומת הלב שלו הוא לצד ממנו זורמת התנועה. הגעת הנתבע מן הצד השני היתה בלתי מתוכננת, למרות שגם לאותו כיוון הסתכל, כיוון שהוא צריך להיזהר מלפגוע בהולכי רגל. על כן, לטענתו הנתבע חייב להשיב לו את כל הוצאותיו.

לגבי אופן הפגיעה: לטענת התובע, עיקרה נבעה מהתנועה של הנתבע ששימשת הרכב של הנתבע חבטה ברכבו. לטענתו, זו הסיבה ששתי השמשות שלו נשברו, והמראה של הנתבע נעקרה ממקומה.

ביחס לסירובו לפניית הנתבע שהוא יתקן את הנזקים בעזרתו, הוא הסביר בבית הדין שעשה זאת לאחר התייעצות עם סוכן הביטוח שלו. סוכן הביטוח הסביר לו שאם ילך לשמאי, ויבצע את התיקון באופן מסודר, הוא יוכל לתבוע את הנזק. מדובר במכונת חדשה, שנהוג לשמור אותה במצב טוב ולתקנה בצורה מסודרת.

פירוט התביעה :

הוצאות תיקון במוסך - 10,498 ₪

שכר שמאי - 780 ₪

ירידת ערך המכונת - 2500 ₪

הוצאות בית הדין - 500 ₪

שונות (נסיעות) - 500 ₪

סך התביעה: 14,778 ₪.

טענות הנתבע, ותביעה נגדית:

הנתבע טוען שנסע ברוורס תוך כדי הסתכלות בשתי המראות ימינה ושמאלה, ובאופן פתאומי אני מקבל חבטה חזקה. המיקום היה במרכז הכביש.

לטענתו, ברור שהתובע נהג שלא בזהירות, שכן היה עליו להביט גם לכיוון ממנו בא - גם אם לא היה צריך לחשוש ממכונות, חובתו היתה להביט ולהזהר פני פגיע בהולכי רגל, שהולכים לשני הכיוונים.

באותו רגע ראה שהתובע יצא בכיוון ארבעים וחמש מעלות לכביש. לטענתו הפגיעה נגרמה על ידי תנועת התובע בכך שהוא נכנס ברוורס וריסק את המראה שלי רכבי.

לאחר הפגיעה הציע התובע לברר את עלות התיקון הנדרש. לטענתו, העלות הכוללת של התיקון היתה כ-4,000 ₪, אך התובע סירב לתקן את הרכב בסיועו.

הנתבע טוען שהוא אינו אשם בנזקו של התובע, ולהפך, התובע שיצא מהחניה שלא בזהירות, הוא האשם.

הנתבע תובע את התובע תביעה נגדית על הנזק שנגרם לרכבו.

סך התביעה נגדית: 9900 ₪.

פירוט רכיבי התביעה:

פחחות רכב + תושבות מראה - 2500 ₪

מראה חשמלית + התקנה - 2000 ₪

הערכת שמאי (עדיין לא בוצעה) – 900 ₪
השבתת הרכב מעבודה – 1600 ₪
מוניות והסעות חילופיות – 1000 ₪
ירידת ערך הרכב – 1900 ₪

דין

ג. הנושאים לבירור

1. גדר אדם שזיק ע"י רכב.
2. הולך ברשות והולך שלא ברשות.
3. האם נסיעה אחורנית נחשבת ללא ברשות ?
4. המזיק את חברו שנכנס שלא ברשות.
5. כאשר הנתבע רוצה לתקן את הנזק במוסך מסויים, והניזק מתקן במקום יקר יותר, האם חייב המזיק בתשלום המלא?.

ד. היזק של אדם עם רכבו

ראשית יש להגדיר שנזק שעושה אדם עם רכבו נחשב לאדם המזיק גמור וחייב בין בשוגג ובין במזיד, שהרי "אדם מועד לעולם" כמ"ש הגמרא ב"ק כ"ו.
וכן כתב הרא"ש בשו"ת כלל קא סי' ה':

"שאלה. ילמדנו רבינו. חתן שיצא מחופתו ודרך הוא שיוצאין עמו רעיו וקרוביו חוץ לעיר, וכן עשו שיצאו עמו ומהם רוכבין בסוסים ומהם בפרדים והקדים החתן לפניהם והיו באין אחריו ורץ אחד בסוסו ופגע בפרד שהחתן רוכב עליה הכאה גדולה, ובא לו הפסד לחתן מהכאה זו כגון ג' מאות זהובים שהיה הפרד מגוי, וכך העידו העדים. וטוען המזיק שמאחר שברשות הרבים היה שכל העולם רשאים ללכת בו אינו חייב לשלם שהיה לו לשמור עצמו. למאי מדמינן ליה מאחר שהוא הכהו בסוס כמו חציו הוא, או לרגל מדמינן ליה שנעשה בשבילת האוכף, או נאמר מאחר שכחו מעורב בו שרגלו של אדם הולך בשבילת האוכף כאילו עשאו הוא בעצמו, ואף על פי שהיה אנוס תחילתו בפשיעה היה.

תשובה. מה שטוען המזיק שהוא פטור לפי שהיה ברשות הרבים והיה לו רשות לרוץ והיה לו לניזק לשמור עצמו, לאו טענה היא שאין לו לרוץ ברה"ר אפילו אדם ברגליו אלא כדי שיכול לעמוד כשירצה, כדאיתא בב"ק לב א תניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה, ופסק ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה. כ"ש הרוכב על סוס שאין לו רשות לרוץ במקום שבני אדם רוכבין שמא לא יוכל לעמוד כשירצה ופושע הוא ומזיק בגופו הוא, כיון שהוא רוכב על בהמה והזיק בגוף הבהמה או באוכף שעליה כמזיק בגופו דמי,

משרד ראשי: רח' ר' חייא 3 / פינת ברוריה (corner of Brurya St.) 3 Rav Chiya St. Main Office:

ת.ד. 36238 ירושלים 91360 P.O.B 36238 Jerusalem עמותה רשומה מס' 580282515 עמוד 3 מתוך 10

טל' 077-215-8-215 Tel פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org bitdin@eretzhemdah.org

כמו בהמה שהזיקה באוכף שעליה. וחייב המזיק לשלם מה שישומו ב"ד שנפחתו מדמי הפרד בשביל הכאה זו". ע"כ. והובא בשו"ע סי' שעח סעי' ט.

מדברי הרא"ש "כיון שהוא רוכב על בהמה והזיק בגוף הבהמה או באוכף שעליה כמזיק בגופו דמי" עולה, שהנהוג ברכב, דינו כאדם המזיק, בק"ו ממי שרכב על גבי בהמה.

ה. הנתבע - הולך שלא ברשות

בית הדין מקבל את טענת התובע, שטוען שנסיעה אחרנית באין כניסה נחשבת ל"שלא ברשות". ומקור הדין שאדם שהולך בצורה לא רגילה שחייב בכל נזקיו הוא מן הגמרא במסכת בבא קמא (דף לב עמוד א):

מתני'. שנים שהיו מהלכין ברה"ר, אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין, והזיקו זה את זה - שניהם פטורין.

ובגמ'.

מתני' דלא כאיסי בן יהודה; דתניא, איסי בן יהודה אומר: רץ - חייב, מפני שהוא משונה; ומודה איסי, בע"ש בין השמשות - שהוא פטור, מפני שרץ ברשות. א"ר יוחנן: הלכה כאיסי בן יהודה.

וכן פסק בשולחן ערוך חושן משפט הלכות נזיקין סימן שע"ח סעיף ח' וז"ל
היה אחד רץ ואחד מהלך, והוזק המהלך ברץ, חייב, מפני שרץ שלא ברשות
מדברי השו"ע אנו רואים שאדם שהולך בצורה משונה והזיק חייב בכל תשלומי נזק של השני.

ו. האם התובע "ברשות" או "שלא ברשות"?

טענת הנתבע היא שאף התובע נסע בנסיעה מסוכנת, ועל כן גם מעמדו הוא כ"שלא ברשות". דעת הרוב היא, שיציאה ברוורס, מחניה הסמוכה לכביש, היא מקובלת. ברור שעל מנת להיכנס ולצאת מחניה פרטית, צריך לנסוע אחורה או בכניסה או ביציאה. 'גלישה לאחור', באיטיות כדרך שביצע התובע, היא הדרך המקובלת ליציאה. אין חולק, שיש לעשות זאת בזהירות ובמתינות. ברכב פרטי, הנוהג המקובל וגם הסביר הוא לצאת ללא אדם מכוון נוסף. עובדת התאונה אינה מוכיחה או אף רומזת על התנהגות רשלנית של התובע. הנתבע גם לא טען שראה התנהגות לא זהירה, אלא שהוא טוען מסברתו, שאילו היה נזהר לא היו נפגשים. סביר מאוד שבשלב בו נסע על קטע המדרכה נזהר כראוי מפגיעה בהולכי רגל שהילכו הסמוך לחנייה, אך מאותה עת לא נזהר עוד מתנועה מכיוון ההפוך לתנועה. זאת ועוד, יתכן ואף מסתבר שמהירות הנסיעה של הנתבע, היתה גבוהה מזו המצופה מהולך רגל. על כן, אנו דוחים את הטענה שהנתבע נסע בחוזר זהירות.

לסיכום, כיוון שהתובע "ברשות" והנתבע "שלא ברשות" יש לחייב את הנתבע ששינה מן המותר (כרץ) בכל הנזקין הישירים של התובע, ואילו התובע פטור מנזקי הנתבע.

ז. יסוד הפטור בזה ברשות וזה שלא ברשות

בגמרא, במסכת בבא קמא דף מח עמוד ב למדנו:

שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, הזיקו זה את זה - חייבין, הוזקו זה בזה - פטורין;
טעמא דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות,
דברשות - פטור, שלא ברשות - חייב.

והנה, דן החוות יאיר, מדוע כאשר אחד מהלך "ברשות" ואחד מהלך "שלא ברשות" והזיק המהלך ברשות את מי שהילך שלא ברשות - פטור. ויסוד שאלתו, הלא אדם המזיק חייב אף באונסין, ולכן חייב גם אם לא יכול היה להיזהר מפעולותיו של הניזק - שעשה שלא ברשות. על כך משיב החוות יאיר (סימן רז):

אבל באמת ל"ק מידי והנה כשל עוזר ונפל עזור דלא רבתה תורה בנזק אפילו נאנס המזיק רק כשהזיקו בגופו או בממונו ברשות הניזק והכי מבואר בלשון הרמב"ם בהדיא לכן כל שרץ ברשות ה"ל כרשות עצמו ולפחות כחצר של שותפות מש"כ כשרץ שלא ברשות ה"ל בחצר של אחרים שאין לו רשות בהם וק"ל
דהיינו המהלך שלא ברשות, נחשב ביחס למהלך ברשות, כאדם זה הנכנס לרשותו של אחר. במצב זה, כל עוד לא עשה בכוונה, פטור בעל הרשות המזיק.

לפי זה נראה לחדש, שאם יש מצב שנגדיר אותו כשימוש "ברשות" ברשות הרבים, למרות שנעשה בחוסר זהירות מספקת, אך עדיין יהיה העושה ברשות מנזק שגרם. שכן, כך הדין באחד שנכנס לרשותו של אחר, שהוא פטור אף אם המזיק לא נזהר די הצורך כל עוד לא התכוון, או לכל הפחות שידע שחברו נכנס לרשותו (בבא קמא דף מ"ח ע"א, וכדלהלן):

נמצא שלפי החוות יאיר, גם אם זהירות גבוהה יותר של התובע היתה מונעת את התאונה, אין זה מחייב את התובע, כיוון שהוא עשה ברשות, וחברו עשה שלא ברשות. אך נשוב ונציין, שלא מצאנו בהתנהגות התובע חוסר זהירות.

ח. הדין ב'שניהם שלא ברשות'; מה בין הזיקו להזקו?

בגמרא במסכת בבא קמא (מח עמוד ב) למדנו:

שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, הזיקו זה את זה - חייבין, הוזקו זה בזה - פטורין;
טעמא דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות, אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות,
דברשות - פטור, שלא ברשות - חייב.

בביאור הסוגיה – מתי נחשבים שהוזקו זה בזה – ופטורים, ומתי נחשבים שהזיקו זה את זה, וחייבים נחלקו הראשונים.

שיטת רש"י

רש"י על אתר פירש:

הזיקו – בידים זה את זה ואפי' שלא במתכוין
הוזק – שזה היה עומד במקומו ובא בעל הבית ונתקל בו

הנראה בדברי רש"י שגדר של הוזק זה שהוא פסיבי והזיק זה אקטיבי. אך כל זה ניחא שיש אחד מזיק ואחד הוזק אבל ששניהם הוזקו איך יהיה הציור, הרי בלי פעולה של אחד מהם, כלל לא יהיה נזק.

אח"כ ראיתי שהחוות יאיר סימן ר"ז הקשה את הקושיה זאת לשיטת רש"י וז"ל
רק שלא הבנתי איך יתכן שניהם רצים ואפילו אחד רץ וא' מהלך הוזקו לפי רש"י..
אומנם הדרישה רצה לפרש שגם לפירוש רש"י הוזקו זה אקטיבי אבל מסביר שהם שלא ברשות כגון רצים הם מוחלים זל"ז (ומיריי שלא בכוונה) כמו בסימן תכ"א לעניין מתאבקים ולכן פטורים. אבל יש להקשות שכאשר מהלכים לכאורה לא קיימת סברא זו ומכח קושיה זאת דחה את חילוק זה (אמנם בסימן תכ"א פירש הפרישה שבשנים רצים זה מטעם מחילה).

שיטת הרמב"ם

אמנם לדעת הרמב"ם החילוק בין הוזקו להזיקו הוא בין בכוונה ללא בכוונה, וז"ל הרמב"ם (הלכות חובל ומזיק פרק ו הלכה ג):

במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות המזיק אינו חייב לשלם אלא אם הזיק
בזדון אבל בשגגה או באונס פטור, וכן אם היו שניהן ברשות או שניהן שלא ברשות והזיק
אחד מהן ממון חברו שלא בכוונה פטור

וכן כתב בפרק א' הלכה ט"ז וז"ל

המזיק את חברו בכוונה בכל מקום חייב בחמשה דברים, ואפילו נכנס לרשות חברו שלא ברשות והזיקו בעל הבית חייב, שאע"פ שיש לו רשות להוציאו אין לו רשות להזיקו, אבל אם הוזק זה שנכנס בבעל הבית הרי בעל הבית פטור, ואם הוזק בו בעל הבית חייב מפני שנכנס שלא ברשות, היו שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות והוזקו זה בזה שניהם פטורין.

יוצא איפה שיש מחלוקת מה זה הוזקו והזיקו. ובנ"ד אילו שניהם היו שלא ברשות, יש לומר שלרמב"ם כיוון שהם היו בשוגג יש להם גדר הוזקו – ואילו היו שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות – פטורים.

לדעת רש"י, אילו היו שלא ברשות, נראה דדינם הוא כ'הזיקו', שכן נראה שדווקא התנועה של כל אחד כלפי חבריו היא הזיקה את חבריו, ועל כן שניהם בגדר – הזיקו: תנועתו של התובע לכיוון הנתבע היא שעיקמה את דלתו של הנתבע. ותנועתו של הנתבע אחור, היא שהטיחה את המראה של הנתבע ברכבו של התובע, וגרמה לו נזקים.

ט. האם התובע חייב, כיוון שאסור היה להזיק את הנתבע, אף שעושה שלא ברשות למרות שהנתבע היה 'לא ברשות' והתובע 'ברשות' יש לדון אם יש טענה של 'נהי דאית לך רשות לאפוקי אבל לאזוקי לית לך רשות'.

איתא בגמרא מסכת בבא קמא (דף מ"ח עמוד א'):

אמר רבא: נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו - חייב, הזיקו בעל הבית - פטור.

א"ר פפא: לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה, אבל הוה ידע ביה, הזיקו בעל הבית - חייב; מ"ט? משום דאמר ליה: נהי דאית לך רשותא לאפוקי, לאזוקי לית לך רשותא."

יוצא מדברי הגמרא שאם ידע בו שהוא שם אם הזיקו חייב לשלם אפילו שהשני שלא ברשות. אך בנ"ד שהתובע לא ידע שהנתבע נכנס אין לחייבו משום טענה זאת.

ואפילו אם ידע שהוא שם היה לנו לפוטרו מצד שהיה בשוגג, למרות שדבר שנוי במחלוקת ראשונים בין הרמב"ם ורש"י. וכן ראיתי שכתב בשו"ת תורת חיים מהרח"ש חלק א' סימן ס"ח:

להרמב"ם מאי דקאמר רב פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע וכו' היינו שלא נתכוין להזיק ומה שאמר אבל הוה ידע וכו' היינו שנתכוין... דאילו לפירוש רש"י דהיינו דיידע ביה שראהו שנכנס אעפ"י שהיה שוגג ולא כיון להזיקו... וארש"י צ"ל דהכונה שהיה לו לדקדק שלא יבא לידי נזק, אמנם להרמב"ם מתיישב שפיר."

אי לכך שיש שני טעמים מחמתם אין לחייב את התובע כדין המזיק את מי שנכנס לרשותו שלא ברשות, עליו נפסק שאסור לו להזיק את הנכנס.

א. התובע היה בשוגג ולדעת הרמב"ם פטור אפילו ראה את הנכנס.

ב. התובע לא ידע ולא ראה את הימצאו של הנתבע, על כן פטור אף לשיטת רש"י.

י. סיכום השיקולים ההלכתיים ביחס לחיוב כל אחד מן הצדדים

התובע נסע שלא כחוק – ודינו כמשתמש ברשות הרבים "שלא ברשות". מאידך, הנתבע נסע לאחור, ברוורס. לא הוכח שפעולה זו נעשתה ברשלנות. נהיגה ברוורס היא הדרך הרגילה לצאת

מחניה הסמוכה לכביש, ולמעשה אין דרך אחרת לעשות זאת. על כן, דינו כמי שהשתמש ברשות הרבים – ברשות.

על כן, הנתבע חייב בנזקי התובע, ואילו התובע פטור מהנזקים שנגרמו לנתבע.

יא. טענת הנתבע שביקש לתקן את רכבו של התובע

כאמור, לאחר התאונה, ביקש הנתבע לתקן את הרכב של התובע, תוך הסתייעות ברכישת חלקים, וביצוע התיקונים על ידי מוסכים אותם הוא מכיר.

לטענתו, על פי הבריור שלו, העלות של התיקון צריכה היתה לעמוד על כ-4000 ₪, כולל חלפים ועבודה. הנתבע, התייעץ עם סוכן הביטוח שלו, וזה המליץ לו שלא לתקן בדרך זו את הרכב, אלא לעשות את זה בצורה מסודרת, על מנת שיוכל לתבוע את הנתבע. הוא הלך לשמאי, שהעריך את עלות התיקון ב-10489 ₪, את ירידת ערך הרכב ב-1,060 ₪. עלות חוות הדעת היתה 780 ₪. התובע הוסיף לטעון, שכיוון שמדובר ברכב חדש, הנוהג הוא לתקן במוסכים מורשים, ולא בחלקים חלופיים ובמוסכים לא איכותיים.

כפי שנראה להלן, לא ניתן לחייב את הנתבע בחיוב מלא על כל האמור. שכן, הנתבע שיתף פעולה עם התובע, והיה נכון לשאת באחריות על הנזקים שנגרמו. נכון שהנתבע הציע הצעה שלא היתה מקובלת על התובע, אך לא התנהל סביב הנושא משא ומתן מורכב.

כפי שנאמר בבית הדין, לאחר התייעצות עם סוכן הביטוח החליט התובע באופן חד צדדי לקבל הערכת שמאי ולתקן במוסך מורשה. בשלב זה, הוציא התובע הוצאות לא מתחייבות, אותן הוא תובע עתה. לדוגמא, הוצאות השומא, בשעה שהנתבע לא מסרב לשאת בעלויות התיקון (אף אם במסגרת אחרת), נראות לא מוצדקות.

נראה להוכיח, שעל פי דין תורה, לנתבע הזכות לתקן את הנזק במוסך שהוא יקבע. וכל זאת, בדרכים המקובלות – במוסך מורשה ומוסדר, אך לא בדרכים חריגות. מקור הדין הוא בחיוב ריפוי, בנזקי אדם באדם¹. ביחס לאדם שהזיק חבירו בגופו, וצריך לרפאו פוסק הרמב"ם (הלכות חובל ומזיק פרק ב הל' יח) על בסיס דברי הגמרא בפרק החובל (בבא קמא פה א): "אמר לו המזיק אני ארפא אותך או יש לי רופא שמרפא בחנם אין שומעין לו אלא מביא רופא אומן ומרפאהו בשכר". הגמרא מסבירה שהמזיק אינו רשאי להביא לניזק רופא בחינם, משום ש'רופא בחינם – רפואתו חינם – אינה שווה'. בדומה אומרת הגמרא שהוא גם לא יכול להביא לו רופא מרחוק, משום שהאחריות אשר רופא שאינו מקומי לוקח על עצמו היא פחותה מאשר האחריות של רופא

¹ במאמר מוסגר, נציין שבדין הגמרא, לכאורה אין מקור לכך שעל המזיק לתקן את הנזק שגרם לניזק. שומת התשלום היא על בדרך של שומת הפחת – "כמה היתה יפה וכמה היא יפה". המשנה במסכת בבא קמא (ו, ב): "כיצד משלם מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה" (ביחס למיטלטלין ראו בדומה תוספתא בב"ק ג, א). ה"חזון איש" דן במצב בו אדם הזיק את כותל ביתו של חבירו. נזק זה, אינו מוריד את ערך הבית, ולפי שומת הפחת, לכאורה לא יצטרך המזיק לשלם דבר". על כך כותב החזון איש (בב"ק סימן ו, ס"ק ג): "ונראה דכיון דאין בית עומד למכירה, אלא לתקן בדקה, משלם מה שחברו מפסיד בהוצאות התיקון". לחובת התיקון מצאנו מקורות גם בראשונים, וראה בעניין זה - הרב יונתן בלס החזרת המצב לקדמותו כעקרון-על בתשלומי נזיקין, תחומין יג (תשנב-388-406).

מקומי. בכל אופן, משמע מן הגמרא והפוסקים, שהמזיק הוא זה המביא לניזק את הרופא לרפוא. לסיכום, מסוגיה זו ניתן להסיק שמחד – לתובע יש זכות להשפיע על אופן התיקון ומי יבצע אותו, ומאידך הוא חייב לעשות זאת בדרך המקובלת. על פי התרשמותנו, הדרך בה ביקש הנתבע בשלב ראשון לפתור את הבעיה, אינה לגיטימית.

עם זאת, במצב בו הנתבע נכון לשלם (והתובע יודע שהנתבע מבקש שלא להפעיל את חברת הביטוח), יש לאפשר לו להיות שותף בניהול משא ומתן על עלויות התיקון. כיודע, אחרי שהשמאי כותב את עלויות התיקון, זהו בדיוק המחיר שייגבה המוסך. אילו היה יודע התובע שעליו לשלם את אותו כסף מכיסו ולא היה מסתמך על תביעתו, ספק אם היה נוהג בדרך זו, בה אין משא ומתן עם המוסך על עלות התיקונים בשיעור של למעלה מעשרת אלפים שקלים.

יתכן מאוד, שאילו התובע היה דורש לתקן את הנזק במוסך מורשה, הנתבע היה מסרב לחלוטין, אבל לאור העובדה שהציע דרכים שונות לתיקון, אין לשלול את האפשרות שהיה נכון לשאת בעלות גם במוסך מורשה.

מאידך, בנדון דידן, על פי מה שנאמר בבית הדין, כל עלות שמעבר לסכום של 6,000 ₪, בכל מקרה הנתבע מפעיל את הביטוח שלו. כך שלכאורה אין לו נפ"מ מהתנהלות התובע שהיתה שלא כדין. לא נראה, שניתן היה להוריד את עלויות התיקון אל מחיר בו הנתבע היה בוחר שלא להפעיל את הביטוח.

על כן, הלכה למעשה:

אם הנתבע משלם את הנזק מכיסו, באופן ישיר לתובע, יש להפחית מהסכום המלא לתשלום. כיוון שלא ניתן להעריך כמה בדיוק להפחית מהסכום לתשלום, בית הדין משתמש בסמכותו שבדין ובהסכם הבוררות, לפשר ולהכריע על פי שיקול דעתו, וקובע שהנתבע – אם ישלם בעצמו - ישלם עבור תיקון הרכב 8,000 ₪ בלבד.

באם הנתבע ישלם באמצעות תביעת חברת הביטוח, חברת הביטוח תשלם את הסכום המלא. שכן הדרך בה הלך התובע היא הנהוגה על ידי חברות הביטוח, ועל זה התחייבה החברה.

יב. הדין במרכיבים נוספים של התביעה

ירידת ערך הרכב:

בכתב התביעה דורש התובע סכום של 2,500 ₪. על פי ד"ח השמאי, שיווי ירידת ערך הרכב הוא 1060 ₪ בלבד. יש לחייב על פי ד"ח השמאי בלבד, סך של 1,060 ₪.

ד"ח שמאי

התובע דורש סך של 780 ₪ עבור דוח שמאי.

כאמור לעיל, היה על התובע לאפשר לנתבע לסייע לו לתיקון הרכב ללא עלויות דר"ח שמאי. על כן, באם הנתבע ישלם בעצמו ולא על ידי חברת הביטוח, לא ישא בעלות זו. אם יפעיל את הביטוח, על הביטוח לשלם את עלות דר"ח השמאי, שכן זו הדרך לתביעת דמי ביטוח, וכך הנוהג.

שונות

על פי דין, אין מקום לחיוב הוצאות אלו, שאינן אלא גרמא. זאת ועוד, התובע לא הגיש פירוט הוצאות וקבלות על הוצאות בפועל. בית הדין אינו מחייב את הנתבע על סעיף 'שונות', שבתביעה.

הוצאות בית דין

הנתבע והתובע ישאו בהוצאות בית הדין בשווה. על כן, ישלם הנתבע לתובע סך של 250 ₪.

יג. החלטה

1. הנתבע חייב בתשלום נזקיו של התובע בתאונה שארעה בין הצדדים.
2. אם יפעיל התובע את חברת הביטוח, ישלם על פי הנהוג, בהתאם לדר"ח השמאי.
3. אם ישלם התובע בעצמו, ישלם סך של 9,060 ₪ (8000 + 1060).
4. בנוסף לאמור, הנתבע ישתתף בהוצאות בית הדין בסך של 250 ₪.
5. פסק הדין ניתן ביום יא באדר שני, תשע"א 17 במרץ 2011.
6. פסק הדין יבוצע תוך 30 יום מיום מתן פסק הדין.

הרב אליהו דניאל

הרב סיני לוי

הרב מיכאל אדרעי